

FIȘA DISCIPLINEI

DISCIPLINA: MORALA CREȘTINĂ

Pr. Prof. dr. Vasile Răducă

Anul III

I. FINALITĂȚI

Dogmatica este disciplina la care studentul învață în mod sistematic doctrina Bisericii. Morala urmărește modul în care se aplică doctrina Bisericii în mod practic, la nivel individual și comunitar. Precizăm că o temă nu poate fi dezbătută într-un curs. Ea se va desfășura pe mai multe cursuri.

II. OBIECTIVE SPECIFICE

Orice religie presupune doctrină, cult și morală. Cultul și viața morală sunt cele două modalități în care se manifestă omul religios. În lumina revelației divine și a gândirii omenești sănătoase, Teologia morală, ca disciplină teologică, prezintă normele după care creștinul trebuie să-și ordoneze viața sa religioasă sau în funcție de care trebuie să aplicăm în mod practic, doctrina. Studentul teolog și viitorul preot trebuie să știe mai bine decât orice creștin modul în care se aplică doctrina Bisericii, în care sunt evaluate faptele omenești care trebuie să aibă perspectiva normalității, adică mântuirea omului.

III. TIPURI DE ACTIVITĂȚI

Predarea acestei discipline se face prin cursuri și seminarii. În primul semestru vor predomina cursurile care cuprind noțiuni de morală fundamentală, semestrul al doilea va cuprinde probleme de morală specială, morală socială și bioetică.

IV. EVALUAREA se va face prin:

1. Discuții și dezbateri pe baza materialului predat la curs.
2. Lucrări de seminar unde vor fi studiate și evaluate diverse teme legate de curs sau se vor dezvolta anumite aspecte ale cursurilor care se impun.
3. Teste în cadrul seminariilor.
4. Examene la sfârșitul fiecărui semestru.

V. TEMELE CURSURILOR

Anul III, sem. I

1. Introducere în Teologia Morală
Prezentarea noțiunilor de etică, deontologie și morală
Există o morală specific creștină ?
2. Morala creștină și alte sisteme morale
Raportul dintre Teologia Morală și celelalte discipline teologice
Definiția Teologiei Morale, obiectul și obiectivul acesteia
3. Mântuitorul Hristos și morala: temele fundamentale ale învățaturii morale a Mântuitorului Hristos. Căile de transmitere a mesajului moralei Mântuitorului Hristos
4. Metodologia și dimensiunile Teologiei Morale
Izvoarele Teologiei Morale: Sf. Scriptură, Sf. Tradiție, Rațiunea umană
Teologia Morală, disciplinele și științele ajutătoare acesteia
5. Istoria disciplinei
6. Caracterul specific al Teologiei Morale
Datele, factorii și principiile fundamentale ale moralei creștine (persoana umană, chip al lui Dumnezeu și vocația acesteia; poruncile lui Dumnezeu; autonomia, heteronomia, teonomia; comunitatea eclezială, spațiul unde activează Duhul Sfânt și spațiul propice desăvârșirii morale)
7. Însușirile moralei creștine
8. Finalitatea Moralei Creștine: Fericirea
A fi și a avea, în căutarea fericirii
Fericirea în diverse sisteme morale
Elemente pentru Teologia Fericirii. Explicarea „Fericirilor”
9. Legea morală
A) Legea Divină: legea veșnică, legea morală naturală, legea pozitivă
(Legea Vechiului și Noului Testament. Explicarea Decalogului)
10. Legea omenească (civilă și bisericească)

11. Obligația față de legi; datoria morală, norma moralității
12. Binele fundamental și ființa acestuia
Binele moral și înfăptuirea acestuia
Virtutea, Cunoașterea Binelui prin împlinirea lui.
13. Răul fizic, răul moral, răul fundamental
14. Păcat, patimi, vicii.

Semestrul II

1. Conștiința morală.
Istoria termenului și a înțelegerii acestuia. Conștiința morală în sistemele etice antice
Conștiința morală în Sf. Scriptură a Vechiului și a Noului Testament
 Conștiința (conștiința psihologică) și conștiința morală
Teorii privind originea conștiinței morale
Ființa conștiinței morale
Tipurile de conștiință morală (sigură, scrupuloasă, laxă, îndoielnică, eronată)
Educația conștiinței morale
2. Libertatea Morală
 - a. Actul liber și actul voluntar. Însușirile actului voluntar liber
 - b. Libertate, indiferență și responsabilitate morală
3. Specificul adevăratei libertăți și caracteristicile libertății creștine
4. Persoana și Personalitatea morală
 Idealul personalității morale creștine – sfântul
5. Căile înfăptuirii desăvârșirii morale: viața de cult și etosul eclezial
6. Semnificația morală a cultului Bisericii (cultul public și rugăciunea individuală)
7. Sensul și semnificația morală a postului
8. Asceza creștină și sensul moral al acesteia

9. Faptele omenești și moralitatea acestora
 - a. Motivarea, criteriile și scopul faptelor omenești
 - b. Faptele omenești (bune, rele, conștiente, inconștiente, indiferente) și criteriile evaluării acestora
10. Păcatul (noțiunea, ființa păcatului, păcatul și sănătatea duhovnicească)
11. Originea îndepărtată și apropiată a păcatului, cauzele, comiterea și felurile păcatelor
12. Sancțiunea morală, convertirea și pocăința morală
13. Vindecarea de păcat (iertare, pocăință, ispășire)
14. Caracterul moral al sfintelor taine

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. *Teologia Morală Ortodoxă*, manual pentru Institutele Teologice (manual colectiv), Ed. IBMO, București, 1978.
2. Dr. Nicolae Mladin, *Asceza și Mistica Paulină*, Deisis, Sibiu, 1996.
3. Idem, *Studii de Teologie Morală*, Sibiu, 1969.
4. Pr. Prof. Dr. Ilie Moldovan, *Adolescența*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2001.
5. P. Tillich, *Dinamica credinței*, Ed. Herald, 2007.
6. Georgios Mantzaridis, *Morala creștină*, Ed. Bizantină, 2006.
7. Idem, *Mondializare și Globalizare*, Ed. Bizantină, 2001.
8. Placide Deseille, *La spiritualite Orthodoxe*, Bazard Editions, 1979.
9. Alsdair Macintyre, *Tratat de Morală după virtute*, Humanitas, 1998.
10. Erich Fuchs, *Le desir et la tendresse*, Labor et Fides, 1979.
11. Idem, *L'ethique protestante*; Labor et Fides, 1998.
12. Jean Ansaldi, *Ethique et sacification*, Labor et Fides, 1983.
13. Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, *Ascetica și Mistica în Biserica Ortodoxă*, Buc., 2005.
14. B.H. Haring, *Libres dans le Christ*, Cerf, 1998.
14. Pierre Grelot, *Problemes de morale fondamentale*, Cerf, 1982.
15. John Breck, *Darul sacru al vieții*, Patmos, Cluj-Napoca, 2002.
16. Idem, *Unde este Dumnezeu când avem nevoie de El ?*, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2005.
17. Pr. Prof. Dr. Vasile Răducă, *Monahismul egiptean*, Nemira, 2002.
18. Idem, *Chidul creștinului ortodox de azi*, Humanitas, 2006.
19. Idem, *Grija Bisericii față de mediul ambient*, în ST, nr. 3; 1991.
20. Idem, *Căsătoria-taină a comuniunii și desăvârșirii persoanei*, în ST, 3-4, 1992.
21. Idem, *Bioetica, familia și morala creștină*, în ST, nr. 3-4, 1999.
22. Idem, *Credința deistă și credința mântuitoare*, în ST,
23. *Despre transplantul de organe*, în Ortodoxia, nr. 4, 2004.

24. Idem, *Planificarea familială, controlul nașterilor și contracepția*, în Ortodoxia,1-2; 2002.
25. *De la Drepturile Omului la Drepturile religioase*, în ST, nr.
26. Idem, *Despre transplantul de organe*, în Ortodoxia,
27. Elio Sgreccia & Victor Tambone, *Manual de Bioetică*, Ed. Romano-Catolică, Buc., 2001.
28. Vladimir Soloviov, *Îndreptățirea Binelui*, Humanitas, Buc., 1994.
29. Servais Pinckaers, *Les sources de la morale chretienne*, Ed. Universitaires Suisse, 1985.
30. Jean-Claude Larchet, *Creștinul în fața suferinței și a bolii*, Sophia, 2004.
31. Jacques Leclercq, *Saisir la vie a pleines mains*, Casterman, 1962.
32. Angelucci & co., *Iubirea se construiește*, Ed. Pauline, 1999.
33. Luigi Giussani, *Eul, Puterea Operele*, Nemira, 2005.
34. Jean-Louis Brugues, *Precis de Theologie Morale Chretienne*, 3 vol., Ed. Parole et Silence.
35. Olivier Clement, *Trupul morții și al slavei*, Ed. Christiana,1995.
36. Claude Larchet, *Dumnezeu nu vrea suferința oamenilor*, Ed. Sophia, 2008.

ANUL IV

FINALITĂȚI

Obiectivele cursurilor de Morală creștină în anul al patrulea sunt acelea de a expune învățătura Bisericii cu privire la modul în care creștinul stabilește și trăiește raporturile sale morale cu Dumnezeu și cu aproapele într-un anumit context social. Aceasta impune studierea raporturilor creștinului cu societatea și raporturile Bisericii cu Societatea.

Predarea acestei discipline se va face prin cursuri și seminarii. În primul semestru se vor studia probleme legate de aretologie, obligațiile creștinului față de el însuși și față de aproapele, iar în semestrul al doilea se vor studia probleme de morală socială și bioetică. Temele predate nu se epuizează într-un curs. De aceea vor fi mai puține titluri de prelegeri decât numărul cursurilor.

Evaluarea studenților se va face prin examene semestriale, discuții și dezbateri pe baza materialului predat la curs, lucrări de seminar, teste în cadrul seminariilor.

Semestrul I

I. Virtuțile creștine

1. Virtutea în preocupările filosofilor antici
2. Virtutea și omul virtuos după Sf. Scriptură. Ce înseamnă „om virtuos” în creștinismul ortodox?
3. Virtutea creștină: ființa, specificitatea și însușirile acesteia
4. Personalitatea Mântuitorului Hristos și condițiile vieții virtuozității
5. Virtuțile teologale sau virtuțile creștine - virtuțile cardinale și specificul acestora
6. Virtutea credinței.
 - a. Credința, satisfacție intelectuală și credința-virtute
 - b. Credința-întâlnire personală cu Dumnezeu
7. Credința și facultățile spiritului omenesc
Credința și mântuirea. Necesitatea credinței pentru viața morală.
Credința și fidelitatea
8. Roadele credinței. Responsabilitățile celui ce crede
9. Păcatul împotriva credinței (necredința, erezia, apostazia, etc.)
10. Virtutea nădejzii
11. Iubirea
 - a. Sensurile noțiunii de iubire
 - b. Iubirea și cunoașterea lui Dumnezeu
 - c. Iubirea, ca participare la iubirea intratrinitară
 - d. Necesitatea și însușirile iubirii creștine
12. Roadele și păcatele împotriva iubirii creștine
13. Formele de înfăptuire a iubirii creștine: iubirea față de noi înșine (formele iubirii față de suflet, formele iubirii față de trup)
Iubirea față de aproapele: iubirea față de Dumnezeu, de sfinți, de prieteni, de neputincioși; iubirea față de dușman)
Raportul dintre cele trei virtuți creștine
14. Virtutea evlaviei - participarea la slava lui Dumnezeu
 - a. Omul și slava lui Dumnezeu
 - b. Slava lui Dumnezeu în Sfânta Scriptură
 - c. Evlavia și virtuțile teologale. Păcatele împotriva evlaviei creștine.
Roadele acestei virtuți

Factorii care întrețin virtutea evlaviei: Sensul moral-duhovnicesc al Sfintei Liturghii și a celor ce derivă din ea (liturghia după Liturghie; cult și faptă)

Semestrul al II-lea

1. Viata umană și sensul acesteia
2. Sănătatea și boala
Moralitatea mijloacelor de înlăturare a bolii și a suferinței: instrumentele chirurgicale, transferul de organe, hrănirea intensivă
3. Eugenia, Eutanasia și tratamentele paliative
4. Căsătoria și sensul moral al acesteia
5. Familia creștină
Afectivitate, iubire, căsătorie, familie.
Sensul familiei creștine
Obligația membrilor familiei. Părinți și copii
Conviețuirea liberă și relațiile intime personale și riscurile morale pe care le presupun acestea
Educația copiilor
6. Provocările familiei creștine în societatea contemporană (cazuri de patologie familială: divorț, abandon, violența în familie etc.)
7. Reproducerea umană, virtuțile și patologia acesteia
Planificarea familială și controlul nașterilor (avort și contracepție, reproducere umană asistată, clonare).
Experiențele pe embrion
8. Munca, din punctul de vedere al moralei creștine
9. Bunurile materiale și morala creștină
10. Biserica și Statul
11. Biserica și politica
12. Mediul înconjurător și grija față de acesta
13. Atitudinea Bisericii față de marile probleme de ordin social (violența, alcoolism, drog, somaj, asistența socială)
14. Căile desăvârșirii: curățirea de patimi, iluminarea, unirea cu Dumnezeu.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. *Teologia Morală Ortodoxă*, manual pentru Institutele Teologice (manual colectiv), Ed. IBMO, Buc., 1978.
2. Dr. Nicolae Mladin, *Asceza și Mistica Paulină*, Deisis, Sibiu, 1996.
3. Idem, *Studii de Teologie Morală*, Sibiu, 1969.
4. Pr. Prof. Dr. Ilie Moldovan, *Adolescența*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2001.
5. P. Tillich, *Dinamica credinței*, Ed. Herald, 2007.
6. Georgios Mantzaridis, *Morala creștină*, Ed. Bizantină, 2006.
7. Idem, *Mondializare și Globalizare*, Ed. Bizantină, 2001.

8. Placide Deseille, *La spiritualite Orthodoxe*, Bazard Editions, 1979.
9. Alsdair Macintzre, *Tratat de Morală după virtute*, Humanitas, 1998.
10. Erich Fuchs, *Le desir et la tandresse*, Labor et Fides, 1979.
11. Idem, *L'ethiaue protestqnte*; Labor et Fides, 1998.
12. Jean Ansaldi, *Ethique et sactification*, Labor et Fides, 1983.
13. Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, *Ascetica și Mistica în Biserica Ortodoxă*, Buc., 2005
14. B.H.Haring, *Libres dans le Christ*, Cerf, 1998.
15. Pierre Grelot, *Problemes de morale fondamentale*, Cerf, 1982.
16. John Breck, *Darul sacru al vieții*, Patmos, Cluj-Napoca, 2002.
17. Idem, *Unde este Dumnezeu când avem nevoie de El ?*, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2005.
18. Pr. Prof. Dr. Vasile Răducă, *Monahismul egiptean*, Nemira, 2002.
19. Idem, *Chidul creștinului ortodox de azi*, Hunanitas, 2006.
20. Idem, *Grija Bisericii față de mediul ambient*, în ST, nr. 3; 1991.
21. Idem, *Căsătoria-taină a comuniunii și desăvârșirii persoanei*, în ST, 3-4;1992.
22. Idem, *Bioetica, familia și morala creștină*, în ST, nr. 3-4;1999.
23. Idem, *Credința deistă și credința mântuitoare*, în ST,
24. *Despre transplantul de organe*, în Ortodoxia, nr.4, 2004.
25. Idem, *Planificarea familială, controlul nașterilor și contracepția*, în Ortodoxia,1-2; 2002.
26. *De la Drepturile Omului la Drepturile religioase*, în ST, nr.
27. Idem, *Despre transplantul de organe*, în Ortodoxia,
28. Elio Sgreccia & Victor Tambone, *Manual de Bioetică*, Ed. Romano-Catolică, Buc., 2001.
29. Vladimir Soloviov, *Îndreptățirea Binelui*, Humanitas, Buc., 1994.
30. Servais Pinckaers, *Les sources de la morale chretienne*, Ed. Universitaires Suisse, 1985.
31. Jean-Claude Larchet, *Creștinul în fața suferinței și a bolii*, Sophia, 2004.
32. Jacques Leclercq, *Saisir la vie a pleines mains*, Casterman, 1962.
33. Angelucci & co., *Iubirea se construiește*, Ed. Pauline, 1999.
34. Luigi Giussani, *Eul, Puterea Operele*, Nemira, 2005
35. Jean-Louis Brugues, *Precis de Theologie Morale Chretienne*, 3 vol., Ed. Parole et Silence.
36. Olivier Clement, *Trupul morții și al slavei*, Ed. Christiana, 1995.
37. Claude Larchet, *Dumnezeu nu vrea suferința oamenilor*, Ed. Sophia, 2008.
38. C.S.Lewis, *Problema durerii*, Humanitas, 2006.
39. Simone Weil, *Forme de iubire implicită a lui Dumnezeu*, Humanitas, 2005.
40. Roberto Poli, *Între speranță și responsabilitate*, Curtea veche, 2009.